HET VERBAZENDE EMMEN, EEN WANDEL- EN FIETSROUTE LANGS HET ORANJEKANAAL

Cobie Ensink

Heeft u wel eens het, in Indische stijl opgetrokken, voormalige Maatschappijhuis van de Drentse Veen- en Middenkanaalmaatschappij bewonderd? Of de zwaar Romaanse toren in het centrum van Emmen gezien?
Bent u wel eens langs het Oranjekanaal gewandeld of gefietst met zijn 100 jaar oude eiken en uitzicht op de Zuidbarger stroeten, een prachtig wallengebied? Deze wandel- of fietsroute voert langs deze en andere monumenten, een brinkdorp en langs het Oranjekanaal tussen Westenesch en Zuidbarge.

Het start- en eindpunt van de route is het Raadhuisplein/Marktplein, dat overgaat in het winkelcentrum de Weiert. Dit plein is het dynamisch hart van Emmen en ligt ingebed tussen de Hoofdstraat en de Hondsrugweg. Het wordt opgesierd met her en der gegroepeerde zwerfkeien van enorme omvang, 60 tot 80 jaar oude eiken en kastanjebomen, een prachtig vredesmonument van keramiek, gemaakt door het echtpaar Van Renssen, de genoemde Romaanse toren, een prachtige boerderij en een aantal terrasjes. Op korte afstand is het Maatschappijhuis van de Drentse Veen- en Middenkanaalmaatschappij gesitueerd.
De zware Romaanse toren van de Ned. Herv. Kerk uit de 13e eeuw is aan de onderkant opgetrokken uit granietblokken. De toren werd gebouwd op de voet van hunebedbrokken. Daarmee werd afgerekend met een heidense overlevering. In de toren zijn op diverse plaatsen sporen te vinden van gespleten hunebedstenen. Van belang uit oogpunt van oudheidkundige waarde is de boerderij op het Marktplein.
Het woongedeelte heeft een deuromlijsting en schuiframen uit de bouwtijd. Het stalgedeelte is met riet gedekt. De boerderij uit de 19e eeuw is in gebruik als museum, op de begane grond bevindt zich de oudheidkamer de Hondsrug en op de bovenverdieping is het Radiotron gevestigd. Op korte afstand van de boerderij en toren is het voormalige Maatschappijhuis van de Drentse Veen- en Middenkanaalmaatschappij gesitueerd (Hoofdstraat 6). Een prachtig laag gebouw met zuilenportiek uit 1841 dat in Indische stijl werd opgetrokken. De Indische stijl is te danken aan de direkteuren Mr. Adrianus van den Bendt en Mr. Harmanus Adrianus Hebbens Sterling die geruime tijd in Indië verbleven. Het gebouw is momenteel in gebruik als

kantongerecht. In verband met het Oranjekanaal, dat werd gegraven door de Drentse Veen- en Middenkanaalmaatschappij, is het monument van zeer groot belang.

De route

Vanaf het Raadhuisplein tegenover het politieburo steekt u de Hondsrugweg over naar de Westenesscherstraat. U volgt deze tot het prachtige brinkdorpje Westenesch dat binnenkort de status beschermd dorpsgezicht krijgt. Daarna volgt u de Heirweg richting Oranjekanaal, voor de brug gaat u linksaf. U bevindt zich dan langs het Oranjekanaal Zuidzijde. Het fietspad is verhard tot de molen 'Zeldenrust' in Zuidbarge, die het best te bewonderen is aan de zuidzijde van het Oranjekanaal, ongeveer 30 meter voorbij de Ericasestraat. U gaat de 30 meter terug, waarna u de brug over het Oranjekanaal passeert om direkt linksaf te slaan en langs de noordzijde terug te gaan. Bij het bord Zuidbarge slaat u rechtsaf. Een wandeling door Zuidbarge is de moeite waard. Met name de prachtige boerderij aan de Halvemaanweg 3 is een bezoek waard.

Vervolgens gaat u terug naar het Oranjekanaal om de route langs de noordzijde te vervolgen naar het eindpunt.

Westenesch

Dit kransvormig brinkdorpje behoorde tot de boermarke van Emmen. Het dorp heeft duidelijk de kenmerken van het esdorp met zijn fraaie boombeplanting van voornamelijk eik en kastanje. Vermeldenswaard is de met riet gedekte boerderij uit de 18e eeuw aan de Westenesscherstraat 87/88. Tevens zijn de veldkeiwegen vermeldenswaard. In Westenesch bevindt zich het enige hunebed in Nederland dat partikulier eigendom is aan de Schietbaanweg.

Het Oranjekanaal

Rond 1800 was het grootste deel van Zuidoost Drente onbegaanbaar. Meren, zoals het Zwarte meer met een oppervlakte van 111 ha, poelen, beken, plassen, rivieren, dikke veenlagen en grote hoeveelheden steekmuggen maakten het gebied onbegaanbaar. In het midden van de vorige eeuw werd het gebied ontdekt als brandstofleverancier. Alvorens het veen grootschalig kon worden gewonnen, was er behoefte aan waterwegen waarlangs de turf kon worden afgevoerd. Ten behoeve van de vervening nam men het besluit een middenkanaal te graven dat in de gemeente Smilde begon en via Hijken, Zwiggeltje, Elp, Orvelte, Wezup, Noordsleen, Odoorn in de gemeente Emmen eindigde. Het kanaal werd tussen 1853 en 1858 door de

Westenesch
Oranjekanaal

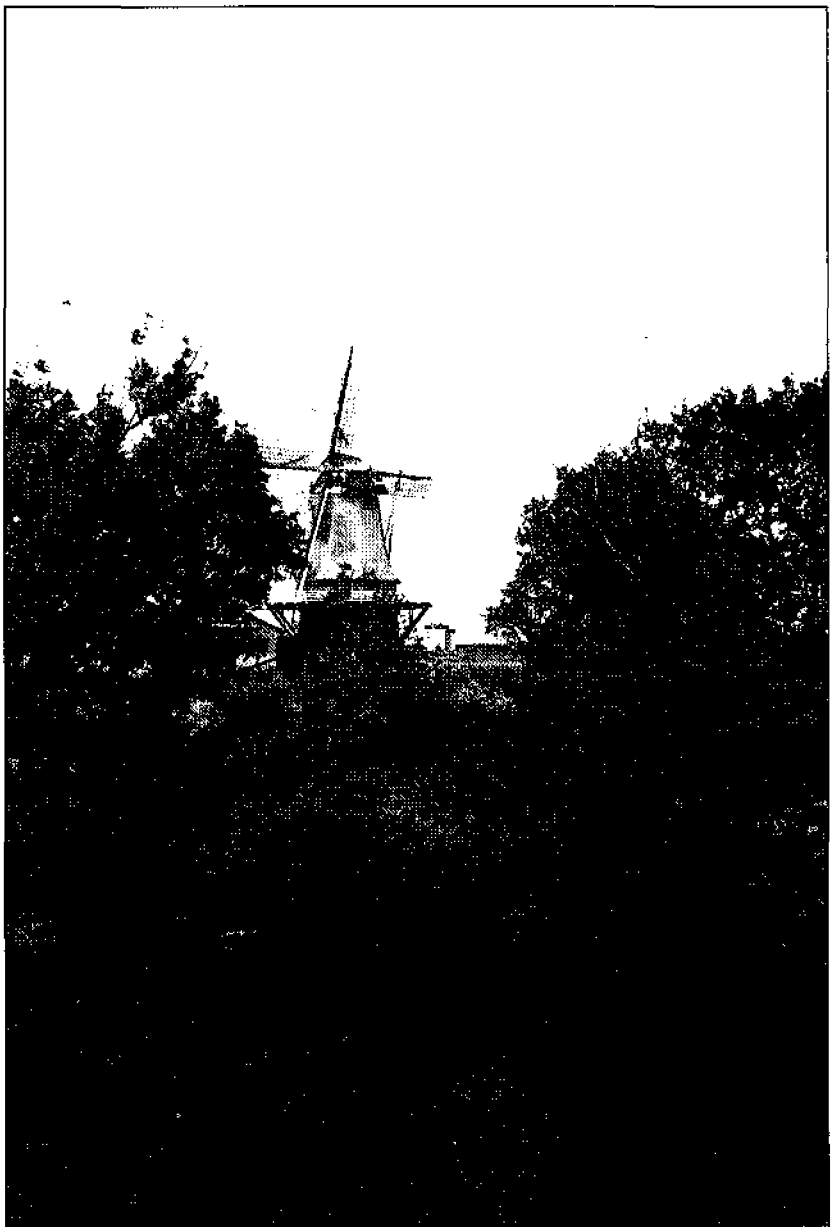

Molen Zeldemtst in Zwdbarge

Drentse Veen- en Middenkanaalmaatschappij gegraven. Tijdens een feestelijke bijeenkomst in 1854 werd het kanaal met koninklijke goedkeuring Oranjekanaal gedoopt. Bij gebrek aan wind kon er vaak niet gezeild worden, terwijl de motor voor turfschepen onbekend was. De oplossing werd gevonden in jaagpaden langs het kanaal waar paarden de schepen voorttrokken. Bij gebrek aan paarden werden niet zelden de vrouw öf kinderen van de turfschipper ingezet.
Aan beide kanten van het fietspad staan eiken die ruim een eeuw oud zijn. Achter de eiken staan in grote hoeveelheden berken en lijsterbessen. Langs het jaagpad groeit vlier, geoorde wilg, krent, vuilboom, huist, klimop, kamperfoelie, braam en brem. Alhoewel de route door de woonwijk Bargeres loopt met zo'n 15000 bewoners overheerst de rust langs de route. De vaak dichte begroeiing wordt versterkt door houtwallen die gehandhaafd zijn in de woonwijk, terwijl de houtwallen langs landbouwpercelen het geheel een prachtig ruimtelijk beeld geven.
Ter hoogte van Zuidbarge passeert u rechts De Rietlanden, de nieuwste woonwijk van Emmen en de Zuidbarger stroeten, een prachtig wallengebied. U kunt de volgende wilde planten langs de route waarnemen: rankende helmbloem, hondsdraf, Salomonszegel, kleefkruid, Robertskruid, eikvaren, adelaarsvaren, wilgenroosje, bochtige smele, witbol, muur, gele dovenetel, brandnetel, zevenblad, hennepnetel en natuurlijk een aantal grassen en korstmossen.

Zuidbarge

De prachtige korenmolen Zeldenrust uit 1857 is een opvallend monument langs het Oranjekanaal. Ooit stond de molen aan de Molenkamp in de omgeving van het station waar de Zeldenrust dienst deed als olieslagerij. De molen werd afgebroken en overgebracht naar de huidige standplaats waar hij nog altijd in gebruik is.

Een ander monument in Zuidbarge is een boerderij uit het midden van de 19e eeuw aan de Halvemaanweg 3. De boerderij heeft een hoog, met riet gedekt wolf • dak.

literatuur

Z.O. Drente op weg naar een nieuwe toekomst, no. *l*, 1950, no 2,1953 en no 3,1956.

Bij het VW Emmen op het Raadhuisplein is gratis een mapje met uitgebreide informatie te krijgen over de genoemde monumenten.